

מבשר טוב

ס"ג פרשת צו שבת הגדול

תש"פ

עיה"ק ירושלים ת"ו

מאמר "שבת הגדול" – כגדול העומד ברשות עצמו

א

"וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. צו אֶת אֶהֱרֹן וְאֶת בְּנָיו לֵאמֹר, זֹאת תֹּרַת הָעֵלֶה, הוּא הָעֵלֶה עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ, כָּל הַלֵּילָה עַד הַבֹּקֶר וְאִשׁ הַמִּזְבֵּחַ תִּוָּקֵד בּוֹ" (ויקרא ו, א).

פירש רש"י ז"ל: "צו את אהרן. אין 'צו' אלא לשון זירוז, מיד ולדורות. אמר רבי שמעון, ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס".

מבואר כאן 'זירוז' מיוחד הנצרך במקום החיסרון, ושפועל זה הזירוז לדורות עולם, ונבוא בעזה"י אל הביאור בפעולת זירוז זה הנשפע לדורות.

והנה נקראת זו השבת "שבת הגדול", וכבר נאמרו טעמים רבים מפי ספרים וסופרים, בסיבת קביעת האי שבתא בשם זה דייקא "שבת הגדול".

ב

ונראה על פי מ"ש בפ"ק דבבא מציעא (יב): "אמר רבי חייא בר אבא, אמר רבי יוחנן, לא 'גדול' גדול ממש, ולא 'קטן' קטן ממש. אלא גדול וסמוך על שלחן אביו זהו 'קטן', קטן ואינו סמוך על שלחן אביו זהו 'גדול' ע"כ.

למדנו מדברי רבי יוחנן, שהגדרת "גדול" אינו דווקא גדול בשנים, אלא יתכן אדם שלפי גילו ומספר שניו כבר נעשה 'גדול' מכבר, והרי הוא בר חיובא בכל המצוות כדין גדול בשנים. ואף על פי כן עדיין יש בו 'קטנות' מחמת שהוא סמוך תדיר אל שולחן אביו, ונצרך כל העת סעד לתומכו, ואינו עומד על רגליו ברשות עצמו.

ויעויין שם בסוגיא הנפקותא בזה לענין המציאות שמוצא, אם קנה אותם לעצמו או שהם של אביו. וכדפירש רש"י שם (ד"ה אדר' חייא): "אף גדול שיש לו זכייה, אם סמוך הוא על שולחן אביו מציאתו לאביו כו'. אבל אינו סמוך על שולחן אביו, אפילו הוא קטן מציאתו שלו" ע"כ.

ומורם מסוגיא זו גדר שונה בתורת גדלות, שעיקרה היא בגדלות הדעת, בהיותו עומד על עמדו ועל מכונו, חזק ברשות עצמו.

מה שאין כן הקטנות ההפוכה, היא בעצם צרכו להיסמך תמיד על שולחן אביו, שנצרך תמיד להיות לצידו, לשומרו ולתמכו להחזיקו ולהחיותו.

וכדרכו של קטן שהוא כושל ונופל בהליכתו, וקם ונופל שוב ושוב, ובכל פעם צריך להקימו ולהעמידו, לסייע ולתמוך בעדו תמיד, עד שעומד על מעמדו איתן והולך בכוח עצמו וקאי ברשות עצמו.

כן יימצא אליבא דרבי יוחנן, גדול דחשבינן ליה כקטן, כל שאינו בתורת גדלות זו, ונופל ונכשל תדיר בנפילות וכישלונות שונות, ובכל פעם נצרך אביו ורבו לרוממו ולהעלותו מחדש אל דרך המלך ב"ה, ואם יעזבנו ח"ו הרי יפול מטה עד דיוטא תחתונה ח"ו. – שבזה נמצא רחוק מתורת הגדלות ומהותה, שהרי צריך הוא כל העת להיות נסמך משולחנו של אביו שייצא לתמכו ולסעדו תדיר, ברוחניות ובגשמיות.

ג

ביסוד זה נראה לפרש טעם קריאת זו השבת דנן בשם "שבת הגדול", על שם אותה גדלות דר' חייא בר אבא בשם רבי יוחנן, שעיקרה היא גדלות הדעת והנפש, בעמידה על רגליו ברשות עצמו, ובלא צורך של סמיכה על שולחן אחרים.

דהנה כשהיו ישראל בגלות מצרים, נשקעו באותה טומאה וקליפה של מצרים בנפילה קשה מדחי אל דחי, והיו נופלים עד מ"ט שערי הטומאה רח"ל כידוע. ובכל אותה עת כשנפלו ברשת הטומאה והסטרא אחרא נצרכו תמיד סעד לתמכם, שלא יאבדו חלילה את עצמם ואת יסוד קדושת ישראל שבהם.

ובכך נמצאו ישראל במצרים בבחינת "קטנות", בהיותם סמוכים כל העת על שולחן אביהם שבשמים, ובהעדר כוח עצמי דקדושה והתגברות כנגד הייצר וטומאת מצרים, ונצרך השי"ת להרימם ולזוקפם הקמה אחר הקמה. שמחמת קטנות שבהם היו נופלים וחוזרים ונופלים, ובכל פעם נצרכו סעד ותמיכה כדי לשמר את עצמם ואת יהדותם, שלא יפלו חלילה לגמרי באבדון לשאול.

ובאמת מצד עצמם של ישראל עדיין לא הגיעה עת קץ גאולתם, כדי להעלותם בשלמות מקטנות לגדלות, בהיותם נצרכים עוד לשולחן אחרים, ואינם ראויים עדיין בשלמות מכוח עצמם לעמוד איתן על עמדם. – אלא שכדברי מרן האר"י ז"ל לא היה עוד באפשרות להשאירם עוד בנפילות כאלו שבקטנות.

וכמ"ש בפסוק (שמות יב, לט) "ולא יכלו להתמהמה", שאם היו נשארים במצרים עוד רגע קט היו נופלים חלילה אל שער הנו"ן שבטומאה, שלא היתה להם אז ממנו תקומה, ולא היה שייך בהם גאולה כלום, אחר שכבר לא נשארה בהם חיות קדושת ישראל כלל, ונעשו ישראל ומצרים אחד חלילה, באין אפשרות להפריד ביניהם ולגאול זה מתוך זה.

ובכך נמצאו ישראל בהגיעם בקטנותם עד אותה דרגה קשה של הנפילה במ"ט שערי הטומאה, מוכרחים ועומדים לנס גאולתם. ולא יכלו עוד להתמהמה בגלות הנפש שבמצרים, כדי שלא ילכו לאבדון בשבי עומק הטומאה.

ד

והנה כדי להחיש להם עת קץ, ולמהר גאולתם בטרם עת, מחמת כורח ההכרח שנתבאר שנצרכו תיכף לישועת ה' לגאלם ממצרים, נצרכו ישראל מצידם לעורר אותה גאולה באתערותא דלתתא. כענין דקיימא לן בכל דוכתי שאין שום דבר נפעל למעלה, עד שיקדימו לו ישראל עשייתם מלמטה.

וכמ"ש בזוהר הקדוש (ח"א דף פח.), וזה"ל: "באתערותא דלתתא אשתכח אתערותא לעילא, דהא לא אתער לעילא עד דאתער לתתא וכו'" עכ"ל.

ונראה בשורש גאולת ישראל ממצרים, שנעשה אותה 'אתערותא דלתתא' בשבת הגדול זו.

ויבואר על פי מ"ש הטור בהלכות פסח (סימן תל), וז"ל: "שבת שלפני הפסח קורין אותו 'שבת הגדול'. והטעם, לפי שנעשה בו נס גדול. שפסח מצרים מקחו בעשור, כדכתיב (שמות יב, ג) 'בעשור לחודש הזה, ויקחו להם שיה לבית אבות שה לבית'. ופסח שיצאו ישראל ממצרים היה ביום ה', כדאיתא בסדר עולם. ונמצא שי' בחדש היה שבת".

"ולקחו להם כל אחד שה לפסחו, וקשר אותו בכרעי מטתו. ושאלום המצריים למה זה לכם, והשיבו לשחטו לשם פסח, במצות השם עלינו".

"והיו שיניהם קהות, על ששוחטין את אלהיהן, ולא היו רשאים לומר להם דבר. – ועל שם אותו הנס קורין אותו שבת הגדול" ע"כ.

ויש להבין היטב ענין כל אותה התרחשות עם השה הקשור אל כרעי המיטה, שמאריך בה רבינו הטור עד שהיו שיניהם של המצרים קהות ונאלמו דומיה. שבשביל אותו ענין מיוחד קבעו שבת בפני עצמה, לעשות בשבילה 'שבת הגדול', יותר מכל שאר ניסים רברבן שנעשו עמהם במצרים פלאי פלאות ביד חזקה ובזרוע נטויה.

ומה ראו חכמינו ז"ל לקבוע 'שבת הגדול' דוקא בשביל נס פרטי זה, אחד מתוך רבים ועצומים, במה שהיו שיניהם של המצרים קהות ולא הורשו לומר להם דבר, וצריך עיון.

ה

ואשר יראה בזה, שאין אותו מעשה השה שבכרעי המיטה כהתרחשות בעלמא, ועוד נס נוסף כשאר ניסים ונפלאות רבות שבגאולת מצרים. אלא בכאן נפתח עיקר שורש ויסוד כל גאולת מצרים, ומתוך זה המעשה דייקא זכו ישראל להתעלות מקטנות לגדלות. שבאותו מעשה פתחו ישראל 'אתערותא דלתתא', ופרצו להם פתח מעליא מלמטה להחיש אליהם את גאולת נפשם מיד אויב.

וטעמא דמילתא, לפי שבכאן עשו ישראל קדושים "מסירות נפש" גדולה מצידם. כאשר לקח לו כל אחד שה לפסחו, וקשר אותו 'בכרעי מיטתו', מקום שינתו בלילה. והיה אותו שה קשור ועומד עמו במיטתו מוכן ועומד לשם קרבן הפסח. והמצריים ושר שלהם עומדים כנגד איש ישראל בכוחות גדולים ומאיימים, ובשאלות נוקבות המטריפות את הדעת "למה זה לכם", וכיצד ואיך תעיזו בנפשכם לשחוט העבודה זרה שלנו, והיו המצריים רוצים להתקומם כנגדם בעוז ותעצומות, להבהילם ולהפחידם שלא יוכלו לעשות הפסח. – אך "היו שיניהם קהות, ולא יכלו לומר להם דבר", כמ"ש הטור.

ובכן נמצא זה המעשה של שה קרבן פסח, מורה על מסירות נפש גמורה מצידם של ישראל, שלא חשו ולא התפחדו מן המצריים, והתגברו בעצמם לקיים מצות השי"ת אליהם בפסח מצרים שמקחו מבעשור, ועמדו כל אותם ארבעת ימי ביקור במסירות נפש של שמירת איתן על השה הקשור בכרעי המיטה, ולא נתנו מנוחה לנפשם בעמידת איתן במסירות נפש כנגד כל המניעים והמשטינים הקשים, עד שיזכו להקריב את הפסח במועדו.

ומתוך אותה מסירות נפש פתחו ישראל פתח מלתתא, להמציא להם נס גאולתם, עד שהיו שיניהם של המצריים קהות, ולא יכלו לומר להם דבר, להשטין ח"ו ולהפריע לישראל את עבודת קודשם בקרבן הפסח.

וזה נראה ביאור דברי הטור, שקבעו על זה הנס שבת שלמה "שבת הגדול", על שם אותו נס דייקא. מחמת שממנו יסוד ופינה לפרוץ פתח גאולת מצרים, שמתוך אותה מסירות נפש פנימית רבתית, שמסרו ישראל נפשם בכפם בשמירת הקרבן שבכרעי המיטה, שברו חותם מר הגלות, ופרצו בעדם פתח של גאולה ותקומה.

כאשר יש בכוחה של 'מסירות נפש' לפרוץ את המסך המבדיל, לייסד ולחצוב פתח שורש של גאולה והתקוממות מבירא עמיקתא לאיגרא רמא.

ובכן שפיר נקראת אותה שבת "שבת הגדול", שמתוך אותה מסירות נפש נהפך הגלגל, והחלו לצאת מקטנות לגדלות. וכמו שנתבאר במהות תורת גדלות, שאינו נצרך כל העת להיסמך ולהיתלות בשולחן אביו, להרימו ולהעמידו בכל עת על רגליו, ולהקימו מנפילותיו הרבות. – אלא נעשה גדול העומד ברשות עצמו, עומד על רגליו מבוסס איתן, שומר על נפשו וחיות קדשו מצד עצמו. שזה כל עיקר גאולת הנפש, להוציא ממסגר אסיר, להביא אל חירות הנפש מכל שעבוד טומאה ויצר הרע של קליפת מצרים ערות הארץ ששלטה בהם ובנשמתם.

ונמצא לפי זה "שבת הגדול" שורש כל גאולת מצרים, שבה התחוללה עיקר מהפכת הנפש משעבוד לגאולה ומאפלה לאור גדול, מתוך אותה מסירות נפש של ישראל, שבכך נפרץ להם פתח להחיש גאולתם. ומיושב בזה היטב טעם קביעות 'שבת הגדול' על שם אותו נס, שממנו שורש השפעת כל גאולת מצרים מיסודה, ובה תליא עיקר היציאה מן הקטנות אל הגדלות.

וחזינן כוח אותה גדלות שזכו ישראל, שנולדה ונפרצה להם בשבת "הגדול", עד שעם סיום השלמת ניסי יציאת מצרים בעת קריעת ים סוף, כאשר עמדו רגליהם בשביעי של פסח בשירת הים. – איתא במכילתא (בשלח מסכתא דשירה פרשה ג) שזכו למראות אלקים מה שלא ראו נביאים.

וזה"ל: "זה אלי (שמות טו ד). ר' אליעזר אומר, מנין אתה אומר שראתה שפחה על הים מה שלא ראו ישעיה ויחזקאל, שנאמר (הושע יב, יא) 'וביד הנביאים אדמה', וכתוב (יחזקאל א, א) 'נפתחו השמים ואראה מראות אלהים'."

"משל למלך בשר ודם, שנכנס למדינה ועליו צפירה מקיפתו, וגיבורים מימינו ומשמאלו, וחיילות מלפניו ומלאחריו, והיו הכל שואלין אי זהו המלך, מפני שהוא בשר ודם כמותם".

"אבל כשנגלה הקדוש ברוך הוא על הים, לא הוצרך אחד מהם לשאול אי זהו המלך, אלא כיון שראוהו הכירוהו, פתחו כולן פיהן ואמרו, זה אלי ואנוהו וגו'" ע"כ.

הרי שזכו להשגת הגדלות יותר ממה שראו הנביאים בבחינת "אדמה", שהיתה נבואתם בגדר דמיון, או כגדרי 'מראות אלקים'. אבל ישראל כשאמרו שירה על הים, הרי תיכף כשראוהו הכירוהו כביכול והראו באצבע "זה קלי ואנוהו".

ויתרה מזו נראה עד היכן מגעת גדלות ישראל כשאמרו שירה על הים, שמלבד גדלות ההשגה הרוחנית המופלאה שזכו להראות באצבע זה קלי וגו', יותר מיחזקאל וישעיה. הרי השתלשלה אותה גדלות להתקיים בהם בפועל למעשה גם בגשמיות, שכן זכו שם לביזת מצרים ולביזת הים כנודע. ונתעשרו מזה ישראל עושר רב ועצום, כדחזינן בתרומת המשכן שהיו מרימים תרומות כסף וזהב וכו' לרוב.

כאשר הכתוב מעיד על כך להדיא (בראשית טו, יד) "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", דהיינו תורת 'גדלות' הגשמית. שיצאה ונבטה צמיחת גדלות שנולדה בישראל בשבת הגדול עד שלמות הגדלות, לא רק בהשגה הרוחנית, אלא אף "ברכוש גדול", שהיא הגדלות הגשמית בהצלחה ושגשוג בכל עסקיהם וממונם הגשמי.

ולכל זאת הגיעו מכוח זריעת גדלות דשבת הגדול, כי טבעו ואופיו של הגדול באמת הוא בהיותו כלי מוכן לקבל, וככל שתרבה גדולתו יותר ירכין עצמו להבין שצריך וזקוק 'לקבל' ההשפעה. כמ"ש בש"ס (חולין פט.) "חושקני בכס, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני וכו'" ע"ש.

וכענין שאמרו בזוהר הק' (ח"א דף קכב:): "הכי פתח רב מתיבתא, מאן דאיהו זעיר איהו רב, מאן דאיהו רב איהו זעיר" עכ"ל"ק. והיינו מחמת שהגדול בעיני עצמו חפץ תמיד רק 'לתת' ולהראות אחרים גדלותו. אבל מאן דאיהו זעיר שמבין קטנותו וחסרונו נעשה כלי מוכן לקבל ולינוק תמיד מן החכמים ומן הזקנים, ובזה גופא 'איהו רב', שמכוח הגדלות נעשה כלי מוכן לקבל.

ולפיכך זכו ישראל מכוח עומק זו הגדלות האמיתית, להכין עצמם להיות כלי מוכן לקבל הן בהשגה הרוחנית הנפלאה, והן בהשפעה הגשמית של "רכוש גדול". מאן דאיהו זעיר איהו רב, שהזריעה בהם אותה גדלות הכוח לקבל ההשפעה יותר ויותר, בכל מה שהריקו והשפיעו עליהם מן השמים ברוחניות ובגשמיות. ובכוח השפעת 'גדול עומד על גביו' של משה רבינו ע"ה רעיא מהימנא, שעשה והשפיע להם כל זאת, כד"א (דברים לד, יב) "ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל". שמכוח אותה גדלות שהולידה בהם כח קבלת ההשפעה מהשי"ת וממשה רבינו מנהיג הדור, זכו לכל אותה השפעה עצומה שבשירת הים, כאשר הכתוב מעיד בהם (שמות יד, לא – טו, א): "ויאמינו בה' ובמשה עבדו – אז ישיר משה ובני ישראל וגו'", מתוך האמונה פשוטה בה' ובמשה עבדו, ובהכנעת הגאות בפני רבם, זכו להתחבר יחדיו בשירת משה ובני ישראל את השירה הזאת.

ויותר נראה כשנתבונן בעומק זו הגדלות, שהיא עצמה נתנה הכוח בישראל לעמוד בשלמות ההשפעה הן ברוחניות בחינת 'זה קלי ואנוהו', והן בגשמיות דרכוש גדול, וזכו לשתי שולחנות יחדיו.

דהנה מבואר בסוגיא דפ"ק דברכות (ה:): דלאו כל אדם זוכה לשתי שולחנות, וכתבו התוס' על אתר וזה"ל: "הכי גרסינן לא כל אדם זוכה לשתי שולחנות! אבל אין לגרוס 'אין אדם זוכה', דהא כמה צדיקים זוכין לשתי שולחנות, כגון רבי, וכדאמרין בפרק בתרא דהוריות (י:)" עכ"ל.

נמצינו למדין מדברי התוס', שיש אדם שאינו יכול לזכות לשתי שולחנות יחדיו, אך כמה צדיקים מצינו שזוכים לשתי שולחנות מלאים, הן השולחן הרוחני והן השולחן הגשמי. וכאשר הוכיחו התוס' דבריהם מרבי הקדוש, שעם היותו

נשיא ישראל מסדר כל תורה שבעל פה, זכה גם לשולחן הגשמי בעושר מופלג, "שלא פסק מעל שולחנו לא צנון ולא חזרת, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים" (עבו"ז יא. רש"י בראשית כה, כג).

וכל זאת נובע מעומקה של 'גדלות', שהיא הנותנת את האפשרות לקבל, ולהחזיק ולעמוד איתן בשתי השולחנות יחדיו, הן בשולחן הרוחני, להרבות השפע מדובשנה של תורה תדיר, והן בשולחן הגשמי, שולחן מלכים, המשפיע הטובה בעולם בחיי אריכי ומזוני רויחי. וזו היא גדלות הנכון, שאין מפריע שולחן אחד לחבירו, ותדיר יישאר איתן בהתגדלות ההשפעה של שתי השולחנות יחדיו.

ונראה עוד שאותה השפעת גדלות דרכוש גדול ממשיכה גם היא לדורות עולם, כענין שנתבאר (להלן ס"ק ו) ביסוד השפעת 'שבת הגדול' מיד ולדורות. וכשם שעצם יציאת מצרים חוזר ומתחדש תדיר, שלכן אנו מצווים על זכירת יציאת מצרים בכל יום, כן כל השפעות הנלווים בה ממשיכים ומתחדשים. ואף זה השפע דרכוש גדול שיצאו עמו ממצרים, חוזר ונשפע לישראל תדיר.

וגם בעת היותם נימוקים בקושי מר הגלות, אף על פי כן מוכן ועומד עבורם אותו שפע דרכוש גדול ברוחניות ובגשמיות. – אם אך ייחלצו את עצמם מכוח גאולת מצרים שהשרישו בנו אבותינו, לצאת ממצר קטנות הדעת אל גדלות דיציאת מצרים, הרי ממילא יזכו בזה אף לרכוש גדול דנן.

וארווחנא מכאן תשובה ניצחת, לטענה השגורה בפי אומות העולם בכל פזורות הגלות, שהיהודים גנבו את כל כספם ורכושם מן הגויים. ועל כך היו תמיד רודפים את ישראל ומייסרים אותם, בכוח הטענה הזו שהיהודים מתעשרים על חשבונם עפ"ל.

אך בהאמור ברור ופשוט שאין בדבריהם ולא כלום, ורק שיצאו עיניהם מקנאה בעושרם של ישראל. אבל ישראל קדושים מצד עצמם כל עושרם וכל רכושם שלהם הוא כדת וכדין מצד הקדושה, מכוח אותו שפע דרכוש גדול שנשפע להם בגדלות יציאת מצרים, והיא הנותנת כוחה לחדש השפעתה בכל דור אף בתוך הגלות, כמשנ"ת בעזרה".

1

ואכן זה הכוח עומד להם לישראל לדורות עולם, ואותה השפעה שנשפעה בשעתה בשבת הגדול, יש בה כח 'זירוז' מיד ולדורות.

והיינו, שכשם שהיה בכוח שבת הגדול להשריש הגדלות בישראל, להעמידם על רגלם ברשות עצמם, בגדלות פנימית שבנפש והוצאה ממצר הקטנות. – כן נוהג זאת לדורות עולם, ומדי שנה בשנה בהגיע עת 'שבת הגדול', נפתח פתח לאיש ישראל להוציא עצמו מן הטומאה והקטנות. ואף אם עומד חלילה בעמקי גלות הנפש, סמוך כל עת על שולחן אחרים, של הטומאה והסטרא אחרא רח"ל, הרודפים את נפשו חרמה, ואינו מוצא מנוחה לנפשו מכוחות הייצר הרע והקליפות לברוח מהם ולתת נפשו לשלל, רק נמשך אל אותה טומאה להיות סמוך על שולחנה, ולינוק תמיד מטומאת הסט"א וכל גונדא דיליה רח"ל. – אזי בהגיע 'שבת הגדול' דנן חוזר ומתעורר לפניו אותו כח עליון של הגאולה ממצר, לחלצו מקטנות שולחן אחרים. וניתן לזכות בזו השבת 'שבת הגדול' להשפעת הגדלות, כאשר יעשה איש ישראל מצידו גם כן באתערותא דלתתא במסירות נפש כמו שנתבאר, לפרוץ ולפתוח פתח גאולה ותקומה בכלל ובפרט, ולהפוך לו שעבוד לגאולה ואפילה לאור גדול.

ובזה נבוא אל המכוון באשר פתחנו, בפתיחת פרשא דידן בלשון "צו", שיש בו זירוז מיוחד מיד ולדורות, במקום שיש בו חסרון כיס.

שנראה בנתיב דרכנו ענין 'זירוז' מיוחד זה, שנצרך במקום החיסרון, לחלצו ולרוממו מן החיסרון, ולהמציא שורש יציאה וגאולה מכל חסרונות גוף ונשמה. וכענין שזכו ישראל לזירוז מופלא זה בשבת הגדול, שעשה המהפכה בנפש ישראל פנימה בכלל ובפרט.

כן יש בלשון 'צו' כוח זירוז לדורות, לכל איש מישראל העומד בחסרון מצוקת נפשו, הן ברוחניות מניסיונות הייצר הרודפו תדיר, או שאר חסרונות וקשיים ייסורים ועגמות נפש שונות העוברים על ישראל בפרט ובכלל בקושי מר הגלות. – שנפתח לו פתח איתן בכוח זירוז עליון מיד ולדורות, לחלוץ את נפשו ולהקימו על רגליו.

וביאור כוח ההשפעת גדלות דשבת הגדול בזמנה ולדורות, נראה על פי מה שייסד א"ז זצוקללה"ה בסה"ק תולדות אדם (ריש פרשא דידן) בסדר חובת העבודה שתהא "מיד ולדורות".

וז"ל"ק: "הנה נתן השם יתברך לבני ישראל המצוות לעשותם, וציוה לנו לעשות אותם על זה האופן, שיהיה ניכר כח המצווה את המצוה בהמצווה [ר"ל באיש שנצטווה במצוה], ויהיה כח הפועל בהנפעל. וכמו שהוא יתברך היה הוה ויהיה, כמו כן יהיה בהמצוה כוחו יתברך שמו, היינו בחינת היה הוה ויהיה עד העולם. ויגן הזכות של העבודה תמה שיוכלו אף הדורות העתידיים להיות אחר כך, שיעבדו עבודה תמה, כדי להושיע אותם מכל המצ"רים שלהם".

"וכמו שמצינו בהדור שהיה אז במצרים, אף שלא היו ראויים עוד להגאולה מצד עצמם, וכמו שנאמר (יחזקאל טז, ז) 'ואת ערום ועריה', מהמצוות (מכילתא בא ה, שמו"ר א), ולא היה להם שום זכות מצד עצמם. אף על פי כן מצד זכות אבותיהם, שהיו עובדים להשם יתברך עבודה תמה, נגאלו אף הם בזכותם. כמו שנאמר (שמות ו, ה) 'ואזכור את בריתי' את אברהם וגו', (עי' שמו"ר ו), וקיבלו אחר כך התורה הקדושה וקיימו המצוות כמותם גם כן. וזה הוא בבחינת 'היה' וכו'".

"ובחינת 'הוה', הוא להדור שעומד בו הצדיק עכשיו, זכותו יעמוד לדורו, שיוכלו הם גם כן לקיים זאת המצוה לאמיתו, ויושיעם הן בתועלת הגוף והן בתועלת הנשמה, וזה הוא בחינת 'הוה'".

"ובחינת 'היה', היינו לדורות העתידיים להיות אחר כך. וזאת היא הפירוש (קהלת א, ד): 'דור הולך ודור בא', היינו 'דור הולך', שהדור הלז מקבל מהדור שהלך. 'ודור בא', שמשפיע לדור העתיד להיות. וכזה בכל דור ודור, 'והארץ לעולם עומדת' (שם) וכו'".

"וזה כוונת רש"י, באמרו 'אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות', היינו, מקודם מורה תיבת 'מיד', על דור שעומד בו הצדיק עכשיו, כי הצדיק מכונה בכל מקום בשם 'כהן' העובד עבודה, נאמר להם שיזכו מקודם הדור שהצדיק עומד בו. כי זאת ידוע מתורתנו הקדושה שעניי עירך קודמין לעניי עיר אחרת (ב"מ עה.). ואחר כך יעשה אותם על אופן שיזכו אף הדורות העתידיים להיות אחר כך" עכ"ל"ט.

הרי מבואר כאן כוח נצחי בעבודתם של ישראל והצדיקים, עבודה העומדת 'מיד ולדורות'.

ולפיכך היתה כמו כן השפעת "שבת הגדול" מיד ולדורות, כשם שהשפיעה כוחה בשעתה מיד, לחלוף את ישראל ממיצר הקטנות שהיו אסורים בה, ולהביאם אל הגדלות עד בחינת ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים כנ"ל. – כן עומדת זו העבודה עצמה 'מיד ולדורות', שיש לכל איש ואיש מישראל, כוח מיוחד בשבת הגדול לחלץ עצמו מקטנות, ולהתגדל בנפשו איתן, בזכות עבודה תמה של דורות הראשונים שעשו כל מעשיהם בשלמות "מיד ולדורות", בבחינת 'היה הוה ויהיה'".

נמצא אם כן לפנינו מן המוכן בשבת הגדול דנן, שפע גדלות שחצבו וייסדו דורות הראשונים, ועבודת אבותינו ורבותינו הקדושים ז"ע לדורות עולם.

וזה הכוח הנשפע לנו בשבת הגדול דנן בכל שנה ושנה, לצאת מן הקטנות הנמשכת תדיר לינוק משולחן אחרים רח"ל, להצטרך סעד לתמכו ולהעלות את נפשו מנפילה לתקומה וחוזר חלילה. ולהביא אל הגדלות, גדול העומד ברשות עצמו, איתן מוצק על יסוד נפשו ונשמתו. סמוך תדיר אל שולחן הגדול שולחן מלכים, מאן מלכי רבנן, בהשפעת הגדול ברוך הוא וברוך שמו, כדקיימא לן כלפי ליל פסח (תוס' ברכות מב. ד"ה אתכא): "דאנן אתכא דרחמנא סמכינן" ע"ש. ומכוחו יתברך הנאמן תדיר, משען ומבטח לצדיקים, תומך וגואל את ישראל תדיר בכל עת.

ויהא רעווא שנזכה לצאת מן הקטנות, ומשאר כל מיני משחית, ולזכות אל הגדלות להרחבת הדעת ומנוחת הנפש, ולהיפטר מכל עקתין ומרעין בישין. להחיש את גאולתנו ופדות נפשנו, ולבנין בית קדשנו ותפארתנו במהרה בימינו, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים אמן.